

► Lex regia – Královský zákon dánsko-norského království ze 14. 11. 1665

■ Historické otázky přímé

1. Král se odvolává na vlastní rozum a zkušenost; z úvodu je patrné, že je zde vliv nedávného vojenského ohrožení ze strany Švédů.
2. Mezi královská práva patřilo právo volně vydávat zákony podle své vůle, jmenovat a propouštět všechny služebníky a úředníky, vyzbrojovat vojáky a vést válku, mít vrchní moc nad duchovenstvem.
3. V Dánsku měl panovník větší moc nad církví než například v katolických zemích, jelikož šlo o církev luteránskou (viz odkaz na augsburskou konfesi). Její hlavou tedy nebyl papež, ale právě panovník. Nešlo o univerzální/nadnárodní církev, ale o církev zemskou. Už Martin Luther vyzýval v 16. století k poslušnosti vůči panovníkovi/králi jako světské vrchnosti, naopak papeže nazýval Antikristem.
4. Korunovace není konstitutivní, tedy král může nastoupit na trůn i bez ní.
5. Termín „princové královské krve“ pro možné mužské následníky trůnu je převzat z Francie (princes du sang), kde tvořili příbuzní krále zvláštní společenský stav (nejvyšší vrstvu šlechty), královským dcerám a sestrám bylo vyměřeno adekvátní výživné; mužských i ženských členů rodu se týkají také omezení (např. nesmí bez povolení krále vstupovat do cizí armády).

■ Historické otázky kontextuální

1. K posílení postavení krále došlo zejména v habsburské monarchii (v českých a rakouských zemích, později i v Uhrách), pozvolna nastupoval absolutismus ve Francii zejména v době vlády Ludvíka XIII. a kardinála Richelieu (na tom stavěl Ludvík XIV.); absolutisticky vládla také některá knížata v rámci Svaté říše římské, např. wittelsbašští vévodové v Bavorsku nebo hohenzollernští vévodové v Braniborsku (později jako prusští králové); trvale bylo silné postavení panovníka v Rusku (samoděržaví) a v osmanské říši (sultanát).
2. Účast ve třicetileté válce ani účast ve válce se Švédskem (také nazývaná malá nebo první severní válka) nedopadla pro Dánsko dobře.
3. Termín znamená „z Boží milosti“ a značí fakt, že nad panovníkem stojí pouze Bůh a že jen on jej jmenuje do úřadu (panovníkova autorita nezávisí na jeho poddaných, např. na stavech nebo na jiných volitelích).
4. Základní zákon státu (např. lex regia) musí respektovat i absolutistický panovník; dnes existují také zákony dvojí právní síly: ústavní a běžné.